

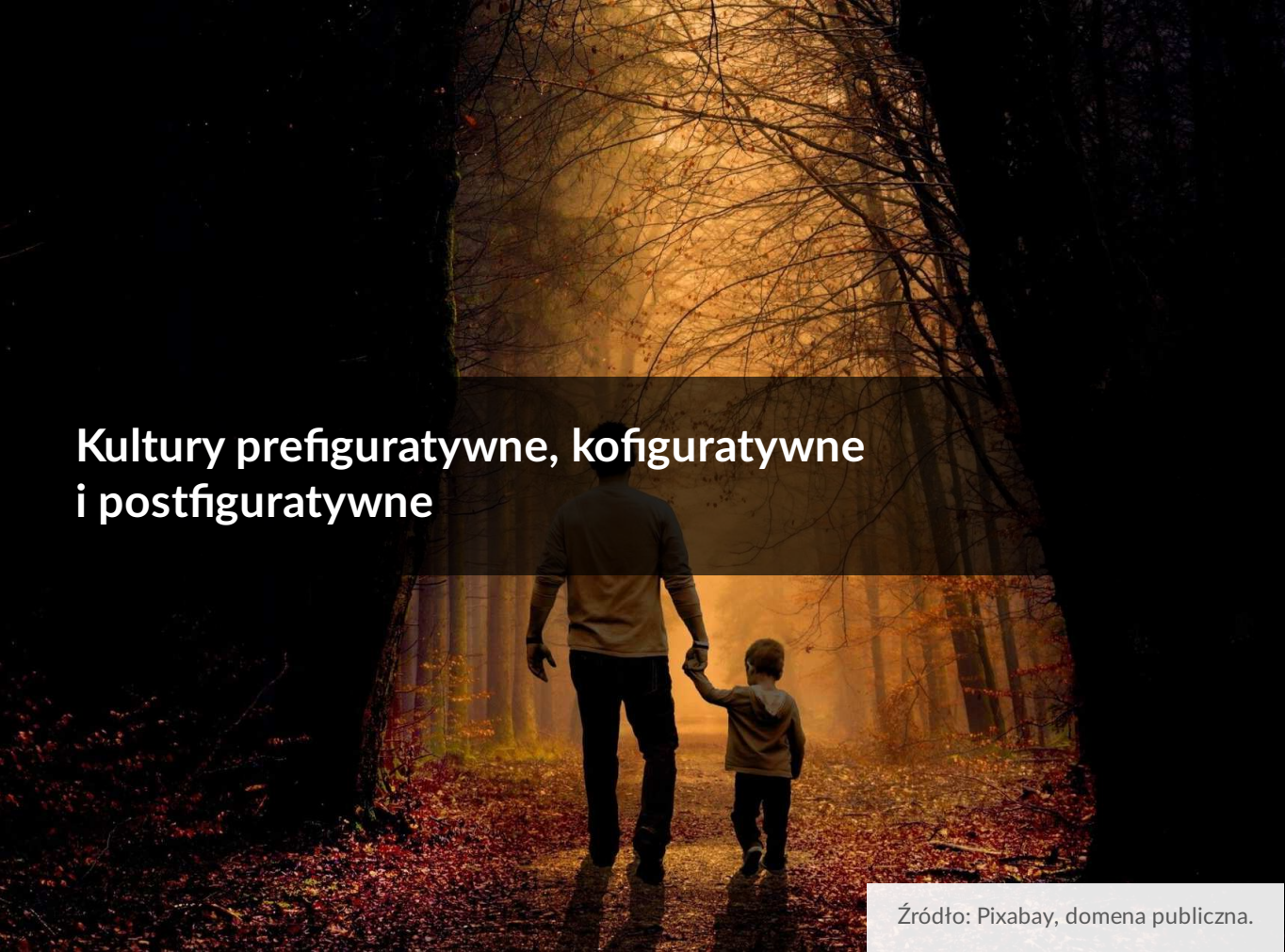
Kultury prefiguratywne, kofiguratywne i postfiguratywne

- [Wprowadzenie](#)
- [Przeczytaj](#)
- [Audiobook](#)
- [Sprawdź się](#)
- [Dla nauczyciela](#)

Bibliografia:

- Źródło: Margaret Mead, *Kultura i tożsamość. Studium dystansu międzypokoleniowego*, tłum. Jacek Hołówka, Warszawa 2000.
- Źródło: Witold Gombrowicz, *Ferdydurke*, Kraków 1987, s. 42–45.

- Źródło: Anna Królikowska, *Dzieci nauczycielami swoich rodziców: socjalizacja odwrotna we współczesnej rodzinie*, „Wychowanie w Rodzinie”, nr 11/2015, s. 127–142.
- Źródło: Aleksandra Kubala-Kulpińska, *Peer learning, czyli nauka przez wymianę wiedzy*, 25.08.2017 r., dostępny w internecie: glospedagogiczny.pl [dostęp 17.04.2020 r.].
- Źródło: Dagny Kurdwanowska, *Emigracja dała mi siłę i niezależność*, 30.10.2016 r., dostępny w internecie: sukcespisanyszminka.pl [dostęp 17.04.2020 r.].
- Źródło: *Młodzież 2018. Raport Centrum Badania Opinii Społecznej i Krajowego Biura ds. Przeciwdziałania Narkomanii*, red. Magdalena Gwiazda, Mirosława Grabowska, Warszawa 2019.

Kultury prefiguratywne, kofiguratywne i postfiguratywne

Źródło: Pixabay, domena publiczna.

Żyjemy w fascynujących czasach. Człowiek chodzi po Księżycu, rozszczepia atomy, klonuje żywe organizmy. Jednocześnie w tym samym czasie i na tym samym globie żyją ludzie, którzy jak przed dziesiątkami tysięcy lat do zdobywania pożywienia używają jedynie zakrzywionych kijów, którzy nie umieją czytać ani liczyć, a na różne przypadłości zdrowotne stosują zaklęcia mamrotane przez stare kobiety i wierzą w ich skuteczność.

Odkąd dotarliśmy do najdalszych zakątków Ziemi i wiemy już, że nie istnieją ludy, o których byśmy nie słyszeli, żyjemy w świecie ogromnego zróżnicowania kulturowego i, co nie mniej ważne, w świadomości tego ogromnego zróżnicowania. Co zrobimy z taką wiedzą? Jak wykorzystamy możliwość jednoczesnej obserwacji przeszłości i teraźniejszości? Czy pozwoli nam to lepiej kształtować naszą przyszłość?

Twoje cele

- Wyjaśnisz kryteria i powody wyróżnienia kultur postfiguracywnych, kofiguracywnych i prefiguracywnych.
- Scharakteryzujesz każdy z tych typów kultur.
- Rozważysz współczesne znaczenie rozróżnienia kultur dokonanego przez Margaret Mead.

Przeczytaj

Amerykańska [antropolożka](#) kulturowa Margaret Mead postuluje w swojej książce *Kultura i [tożsamość](#)*. Studium dystansu międzypokoleniowego, że aby młodsze i starsze pokolenia współczesnych społeczeństw mogły snuć plany „[wspólnej, pomyślnej przyszłości](#)”, konieczne jest właściwe zrozumienie naszej przeszłości i teraźniejszości.

W tym celu naukowczynie wprowadza podział kultur na:

kultury postfiguracyjne
Dzieci uczą się głównie od swych rodziców.
kultury kofiguracyjne
Zarówno dzieci, jak i dorośli uczą się od swoich rówieśników.
kultury prefiguracyjne
Dorośli uczą się również od swoich dzieci.

Źródło: Englishsquare.pl sp. z o.o., licencja: CC BY-SA 3.0.

Twierdzi ona, że podział taki jest najbardziej adekwatnym „[odbiciem czasów, w których żyjemy](#)”. Zauważa, że społeczeństwa pierwotne, wąskie grupy religijne czy ideologiczne [enklawy](#) opierają się przede wszystkim na „autorytecie pochodzącym z przeszłości” – są więc postfiguracyjne. Jednocześnie wielkie cywilizacje, aby umożliwić przyswajanie zmiany, zmuszone były wykorzystywać uczenie kofiguracyjne – opierać się na wiedzy i umiejętnościach czerpanych od rówieśników, osób, które stanowiły ich otoczenie w czasie „[zabawy, nauki czy wykonywania zawodu](#)”. Współcześnie zaś mamy do czynienia z sytuacją bezprecedensową – to młodsze pokolenia zyskują [autorytet](#), ponieważ to one szybciej pojmują nieznaną jeszcze nikomu przyszłość – powinniśmy zatem uczyć się i od nich, co z kolei zakłada prefiguracyjność kultury.

Margaret Mead

Źródło: Smithsonian Institution, domena publiczna.

Występowanie jednego z trzech wyróżnionych przez Margaret Mead typów kultury powiązane jest z tempem przemian technologicznych i społecznych.

W społeczeństwach, gdzie jest ono niewielkie, dzieci wzrastają w przekonaniu, że ich życie będzie bardzo przypominało życie ich rodziców czy dziadków. Dlatego w społeczeństwach takich to przedstawiciele starszego pokolenia są autorytetami – wiedzą więcej i mogą służyć jako przewodnicy dla swoich dzieci. Jeśli w społeczeństwie tempo zmian przybiera na sile, rodzice nie są już w stanie być jedynym wzorcem dla swoich dzieci, tracą znaczną część swojego autorytetu na rzecz rówieśników, którzy odtąd stają się źródłem norm. Wciąż jednak

mogą przyczyniać się do sukcesu swoich potomków – wspierając ich w rozwoju, nawet jeśli niezupełnie rozumieją, w jaki sposób rozwój ten zachodzi. W społeczeństwach, w których tempo zmian stało się wręcz gwałtowne, to starsi ludzie znajdują się w pozycji nieco zagubionych i niepewnych w obliczu zmieniającej się szybko rzeczywistości. W takich społeczeństwach relacje międzypokoleniowe mogą być kontynuowane, tylko jeśli zaakceptuje się ich przeciwny niż zwykle zwrot – rodzice muszą zaakceptować, że teraz to oni uczyć się będą od swoich dzieci, które niczym pionierzy odważają się wyprawiać w nową i pozornie (z punktu widzenia rodziców) niebezpieczną rzeczywistość.

Książka Margaret Mead jest głosem na temat zjawiska [konfliktu pokoleń](#), jego przejawów i konsekwencji w różnych społeczeństwach – różnych pod względem dominacji jednego z typów kultur wyróżnionych przez autorkę: kultury postfiguratywnej, kofiguratywnej i prekonfiguratywnej.

W społeczeństwach postkonfiguratywnych, w których zmiany zachodzą powoli, rolą starszego pokolenia jest przygotowanie młodszego do funkcjonowania w świecie, który „starszyźnie” jest doskonale znany, a który i dla młodych pozostanie podobny –

fakt, że starsze pokolenie jest więc wzorem do naśladowania, jak najbardziej ma rację bytu.

Współczesne społeczeństwa rozwijają się (i zmieniają) jednak dużo szybciej niż dawniej – starsze pokolenie przestaje za tymi zmianami nadążyć i wzrost znaczenia rówieśników czy nawet osób młodszych jako źródła informacji o otaczającym świecie jest nie tylko naturalny, ale wręcz konieczny.

Jeśli starsze pokolenie opiera się temu przesunięciu autorytetu w społeczeństwie i usiłuje nadal okupować tradycyjne pozycje „wszechwiedzących”, pojawia się konflikt pokoleń. Antropolożka sugeruje, że sposobem na złagodzenie tego konfliktu powinna być zmiana postawy starszego pokolenia – otwarcie się na możliwość uczenia się od rówieśników i młodszego pokolenia.

Słownik

antropologia

dyscyplina nauk społecznych zajmująca się organizacją kultury, rządzącymi nią prawami, historyczną zmiennością i etniczną różnorodnością kultur w celu skonstruowania ogólnej teorii kultury

autorytet

powszechnie uznana czyjaś powaga, wpływ; człowiek lub instytucja ciesząca się dużym szacunkiem, mająca wpływ na postawy i myślenie innych ludzi

enklawa

teren otoczony obszarem o innym charakterze; miejsce dające komuś poczucie bezpieczeństwa

konflikt pokoleń

niezgodność dwóch odmiennych pokoleń (starszych i młodszych) dotyczący m.in. światopoglądu, kwestii kulturowych

tożsamość

w odniesieniu do pojedynczego człowieka: świadomość siebie; w odniesieniu do społeczności: świadomość wspólnych cech i poczucie jedności

Audiobook

Polecenie 1

Wysłuchaj nagrania i wykonaj ćwiczenia.

Audiobook można wysłuchać pod adresem: <https://zpe.gov.pl/b/Povbf116l>

Margaret Mead

„Kultura i tożsamość. Studium dystansu międzypokoleniowego”

Wyróżniająca cecha współczesnego człowieka wiąże się z faktem, że gdy zbliżamy się do stworzenia jednej kultury obejmującej cały świat i stania się obywatelami tego samego globu, spotykamy jednocześnie jednostki, które żyją jak pięćdziesiąt tysięcy lat temu. Rozpościera się przed naszymi oczami pięćdziesiąt tysięcy lat historii człowieka. Żyjemy w krótkim, niepowtarzalnym momencie, gdy całą przeszłość możemy badać z jednakową łatwością.

Podobna sytuacja nigdy nie zdarzyła się w historii człowieka i z pewnością się nie powtórzy. Dotarliśmy do najdalszych zakątków naszej planety i wiemy, że nie istnieją ludy, o których byśmy nie słyszeli. Jednocześnie wszystkie te ludy coraz szerzej korzystają z jednej, rozciągającej się na cały świat kultury, przenoszonej za pomocą urządzeń technicznych. Czy staniemy wkrótce przed nową sytuacją, jednoczesnej konfrontacji ze wszystkim, co dzieje się na świecie?

Podział na kultury postfiguracyjne, w których dzieci uczą się głównie od swych rodziców, kofiguracyjne, w których zarówno dzieci, jak i dorośli uczą się od swych rówieśników i prefiguracyjne, w których dorośli uczą się również od swych dzieci, jest odbiciem czasu, w którym żyjemy. Wchodzimy w okres nieznany dotąd w historii, w którym młodzi zyskują sobie wyjątkowy autorytet w swym prefiguracyjnym zrozumieniu nieznanej jeszcze nikomu przyszłości.

Kultury postfiguracyjne, w których starsi swym następcom przekazują poczucie niezmiennego ciągłości, wydają się typowe dla wszystkich ludzkich społeczeństw od zarania cywilizacji. Podstawowa wiedza była przekazywana dzieciom w sposób bezwzględnie wymagający posłuchu, zgodnie z przeświadczeniem starszych, że istnieje tylko jeden sposób pomyślnego ukształtowania losu dziecka. Stąd brało się poczucie tożsamości dziecka i przekonanie, że czeka je tylko jedno przeznaczenie. Bardzo proste kultury ludów, które żyły w izolacji od innych społeczności, są najwyraźniejszą ilustracją tego opisu. Jednakże nawet bardzo złożone kultury mogą

zawierać wszystkie charakterystyczne cechy innych kultur postfiguracywnych: brak zmian i skuteczne wdrażanie każdego dziecka do bezwzględnej uznania form kulturowych.

Kontakty między pokoleniami w społeczeństwie postfiguracywnym nie zawsze są łatwe. Pojawia się oczekiwanie, że każda nowa generacja przeciwstawi się oczekiwaniom starszego pokolenia. Jednak więzień, który śpi na łóżku z desek i przez lata marzy o sprężynowym tapczanie, gdy wyjdzie na wolność przekonuje się, że zasnąć potrafi już tylko na deskach. Gatunek ludzki dużo silniej przywiązuje się do tej kulturowej tożsamości, którą wpojono mu poprzez cierpienie. Poczucie tożsamości kulturowej umacniane przez karę i groźbę totalnego odrzucenia jest zadziwiająco trwałe.

Obecna sytuacja jest czymś wyjątkowym, rozłam międzypokoleniowy ogarnął cały świat. Współczesne zmiany technologiczne, utrata zaufania do dawnych systemów wiary mogą jedynie służyć jako częściowe wyjaśnienie konkretnych form, jakie przybrała rewolucja młodzieżowa w różnych krajach.

Starsze pokolenie musi dziś uznać, że jego przeszłość nie nadaje się do przekazania i że żadne inne pokolenie nie doświadczy nigdy tego, czego myśmy współcześnie doświadczyli.

Dziś zdajemy sobie lepiej sprawę, że najbardziej ludzką cechą człowieka nie jest zdolność uczenia się, którą posiada wiele innych gatunków, ale zdolność do uczenia innych. W przeszłości człowiek opierał się na zmuszaniu dzieci do nauki, a ta zapewniała trwałość przekazu wiedzy. Dziś musimy się dowiedzieć, jak należy zmienić dorosłych, abyśmy mogli odkryć prefiguracywne sposoby uczenia się i przekazywania wiedzy, które uchronią nas przed zamknięciem sobie wielu możliwości na przyszłość. Musimy nauczyć dzieci nie tego, czego powinny się uczyć, lecz tego, jak powinny się uczyć.

Kultury postfiguracywne koncentrując się na starszym pokoleniu stanowiły zamknięte systemy, bezustannie odtwarzające przeszłość. Dziś musimy stworzyć otwarte systemy, które koncentrują się na przyszłości, na dzieciach, którym musimy zapewnić dostęp do rozlicznych możliwości.

Ćwiczenie 1

Wskaż, na jakie procesy zachodzące we współczesnej kulturze zwraca uwagę Margaret Mead. Zdecyduj, dlaczego moment, w którym „rozpościera się przed naszymi oczami pięćdziesiąt tysięcy lat historii człowieka”, jest niepowtarzalny.

Ćwiczenie 2

Wskaż, na jakie typy dzieli amerykańska antropolożka występujące współcześnie kultury, czym charakteryzuje się każdy z nich oraz co jest powodem przemiany jednego typu kultury w kolejny.

Ćwiczenie 3

Wskaż, który typ kultury zdaniem badaczki jest najczęściej występującym w historii ludzkości. Uzasadnij, dlaczego, i podaj jego najbardziej charakterystyczne cechy.

Ćwiczenie 4

Wskaż, co powoduje, że młodsze pokolenie w kulturach postfiguratywnych, kiedy samo już dorośnie, powiela wzorce wpojone im przez poprzedników. Określ, w jaki sposób wpływa to na tożsamość kulturową członków społeczeństw postfiguratywnych.

Ćwiczenie 5

Wskaż, jakie zadanie stawia M. Mead przed dzisiejszym starszym pokoleniem. Ustal, dlaczego jest ono ważne.

Sprawdź się

Pokaż ćwiczenia:

Ćwiczenie 1

Dokończ zdanie.

W kulturze postfiguratywnej...

- ☐ dzieci uczą się od rówieśników.
- ☐ dzieci uczą się od swoich rodziców i rówieśników.
- ☐ dzieci uczą się głównie od swoich rodziców.
- ☐ dorośli uczą się od dzieci.

Ćwiczenie 2

Wskaż, czego dotyczą niezgodności wynikające z konfliktów pokoleniowych.

- ☐ rozwój technologiczny
- ☐ wiek
- ☐ światopogląd
- ☐ kwestie kulturowe

Zapoznaj się z tekstem źródłowym i wykonaj ćwiczenie.

” Anna Królikowska

Dzieci nauczycielami swoich rodziców: socjalizacja odwrotna we współczesnej rodzinie

Terminem „socjalizacja odwrotna” zwykło się określać zjawisko wdrażania starszego pokolenia przez młodsze w nowe warunki kulturowe (np. styl życia, moda, twórczość artystyczna). Ma ono miejsce w chwili szybkiej zmiany kulturowej. (...) Proces socjalizacji nie jest wyłącznie jednokierunkowy, ale ma charakter relacji wzajemnych (...). Socjalizacja jest najpierw procesem jednokierunkowym (od rodzica do dziecka) i dokonuje się w dzieciństwie. Dwukierunkową staje się później. Socjalizacja odwrotna – pojęcie wprowadzone przez Scotta Warda w 1974 roku – stanowi zatem fazę wpływu międzygeneracyjnego, która ma swój początek w okresie adolescencji, ale może trwać przez całe życie.

Źródło: Anna Królikowska, *Dzieci nauczycielami swoich rodziców: socjalizacja odwrotna we współczesnej rodzinie*, „Wychowanie w Rodzinie”, nr 11/2015, s. 127–142.

Wskaż typ kultury, dla którego charakterystyczne jest zjawisko opisane w przytoczonym tekście źródłowym, i uzasadnij swój wybór.

Zapoznaj się z tekstem źródłowym i wykonaj ćwiczenie.

” Aleksandra Kubala-Kulpińska

Peer learning, czyli nauka przez wymianę wiedzy

Wykorzystywanie procesu nauczania innych do przyswojenia sobie wiedzy jest elementem metody nazywanej *peer learning* (ang. *peer* – rówieśnik, *learn* – uczyć się), czyli – w wolnym tłumaczeniu – edukacja rówieśnicza. Metoda ta zaistniała dzięki pomysłowi Marka Zuckerberga (założyciela Facebooka), który będąc studentem Harvard University, nie miał zbyt wiele czasu na naukę do egzaminu semestralnego z historii sztuki, dlatego wymyślił rozwiązanie tej sytuacji. Pomocna w uzyskaniu wiedzy do egzaminu miała stać się założona przez niego specjalna witryna internetowa, na której umieścił ilustracje dzieł sztuki, a następnie zaprosił innych studentów do dyskusji. Dzięki temu, że goście zamieszczali istotne informacje, witryna w ciągu kilku godzin stała się ogromnym zasobem materiałów edukacyjnych znacznie wykraczających poza ramy podręcznika. Zuckerberg odniósł sukces na egzaminie i w efekcie nieświadomie stał się twórcą nowej metody nauczania.

Źródło: Aleksandra Kubala-Kulpińska, *Peer learning, czyli nauka przez wymianę wiedzy*, 25.08.2017 r., dostępny w internecie: glospedagogiczny.pl [dostęp 17.04.2020 r.].

Wskaż typ kultury, dla którego charakterystyczna jest metoda nauczania opisana w przytoczonym tekście źródłowym, i uzasadnij swój wybór.

Zapoznaj się z fragmentem książki Witolda Gombrowicza i wykonaj ćwiczenie.

” Witold Gombrowicz

Ferdydurke

– Hm... Hm... A zatem dlaczego Słowacki wzbudza w nas zachwyt i miłość? Dlaczego płaczemy z poetą, czytając ten cudny, harfowy poemat *W Szwajcarii*? Dlaczego, gdy słuchamy heroicznych, spiżowych strof *Króla Ducha*, wzbiera w nas poryw? I dlaczego nie możemy oderwać się od cudów i czarów *Balladyny*, a kiedy znowu skargi *Lili Wenedy* zadźwięczą, serce rozdziera się nam na kawały? I gotowiśmy lecieć, pędzić na ratunek nieszczęsnemu królowi? Hm... dlaczego? Dlatego, panowie, że Słowacki wielkim poetą był! (...) Proszę zapisać sobie temat wypracowania domowego: „Dlaczego w poezjach wielkiego poety, Juliusza Słowackiego, mieszka nieśmiertelne piękno, które zachwyt wzbudza?”

W tym miejscu wykładu jeden z uczniów zakręcił się nerwowo i zajęczał:

– Ale kiedy ja się wcale nie zachwycam! Wcale się nie zachwycam! Nie zajmuje mnie! Nie mogę wyczytać więcej jak dwie strofy, a i to mnie nie zajmuje. Boże, ratuj, jak to mnie zachwyca, kiedy mnie nie zachwyca? - Wytrzeszczył oczy i usiadł, grążąc się w jakieś bezdenne przepaście. Naiwnym tym wyznaniem aż zakrztusił się nauczyciel.

– Ciszej, na Boga! – syknął. – Gałkiewiczowi stawiam pałkę. Gałkiewicz zgubić mnie chce! Gałkiewicz chyba nie zdaje sobie sprawy, co powiedział?

GAŁKIEWICZ

Ale ja nie mogę zrozumieć! Nie mogę zrozumieć, jak zachwyca, jeśli nie zachwyca.

NAUCZYCIEL

Jak to nie zachwyca Gałkiewicza, jeśli tysiąc razy tłumaczyłem Gałkiewiczowi, że go zachwyca.

GAŁKIEWICZ

A mnie nie zachwyca.

NAUCZYCIEL

To prywatna sprawa Gałkiewicza. Jak widać, Gałkiewicz nie jest inteligentny. Innych zachwyca.

GAŁKIEWICZ

Ale, słowo honoru, nikogo nie zachwyca. Jak może zachwycać, jeśli nikt nie czyta oprócz nas, którzy jesteśmy w wieku szkolnym, i to tylko dlatego, że nas zmuszają siłą...

NAUCZYCIEL

Ciszej, na Boga! (...)

NAUCZYCIEL

Gałkiewicz, ja mam żonę i dziecko! Niech Gałkiewicz przynajmniej nad dzieckiem się ulituje! Gałkiewicz, nie ulega kwestii, że wielka poezja powinna nas zachwycać, a przecież Słowacki był wielkim poetą... (...)

Nauczycielowi pot kroplisty zrosił czoło, wyjął z pugilaresu fotografię żony i dziecka i próbował wzruszyć nimi Gałkiewicza, lecz ten powtarzał tylko w kółko swoje: „Nie mogę, nie mogę” (...).

Nieszczęsny Bładaczka poczuł, że jemu także grozić zaczyna niemożność.

– Pylaszczkiewicz! – krzyknął. – Niech Pylaszczkiewicz natychmiast wykaże mnie, Gałkiewiczowi i wszystkim w ogóle piękności którego z celniejszych ustępów! (...) Jeżeli kto piśnie, zarządzę ćwiczenie klasowe! (...)

Pylaszczkiewicz podniósł się i zaczął recytować ustęp z poematu.

Źródło: Witold Gombrowicz, *Ferdydurke*, Kraków 1987, s. 42–45.

Wskaż typ kultury, dla którego charakterystyczny jest przebieg lekcji języka polskiego opisany przez Witolda Gombrowicza w „*Ferdydurke*”, i uzasadnij swój wybór.

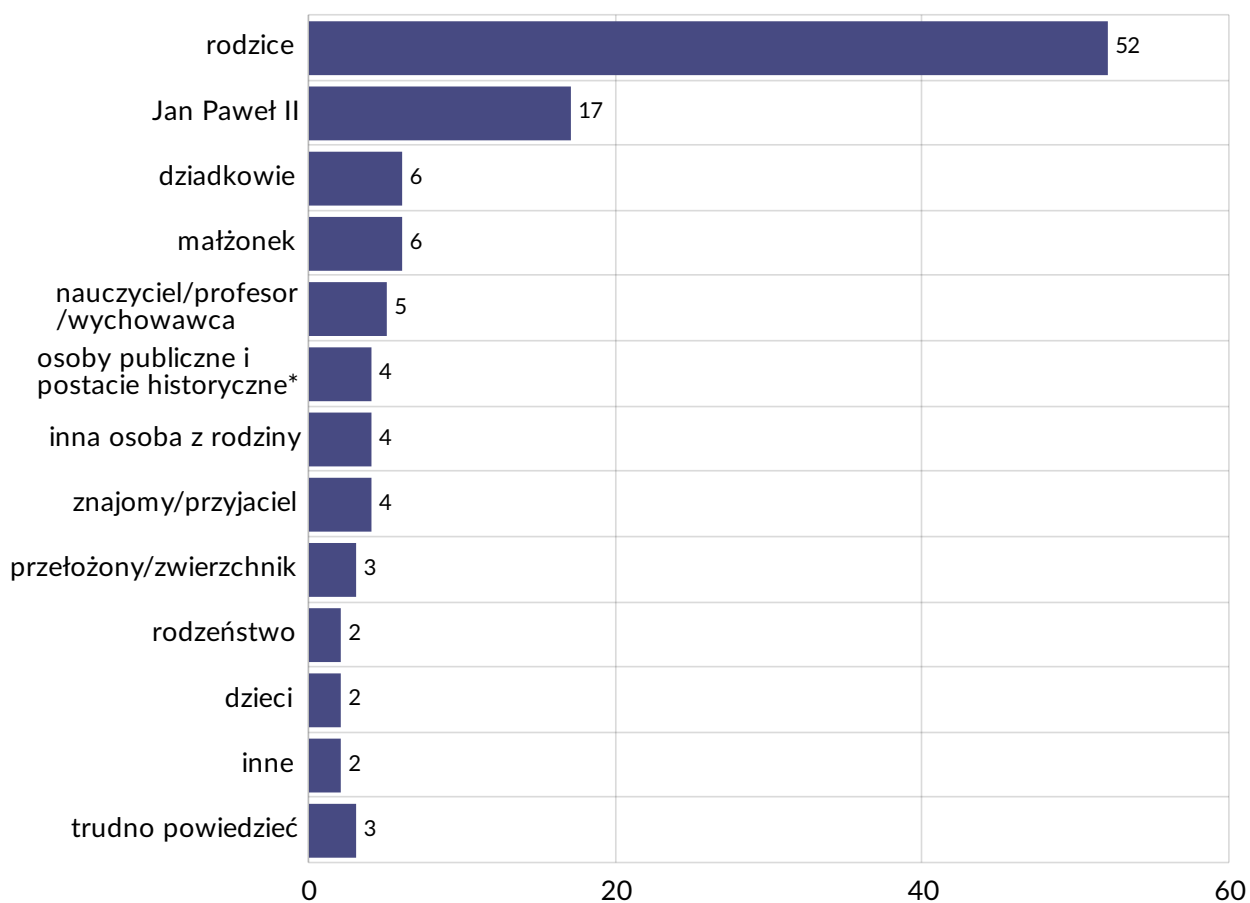
Ćwiczenie 6

Zapoznaj się ze źródłem i wykonaj ćwiczenie.

Odpowiedzi respondentów mających jakieś autorytety, wzory osobowe (N = 526)

Kim jest ta osoba?

* z wyjątkiem Jana Pawła II

Procenty nie sumują się do 100, ponieważ każdy respondent mógł wymienić więcej niż jedną osobę.

Oprac. na podst.: *Wzory i autorytety Polaków*, Komunikat z badań CBOS, Warszawa BS/134/2009.

Źródło: Englishsquare.pl Sp. z o.o., licencja: CC BY-SA 3.0.

Przeanalizuj przedstawione dane statystyczne i rozstrzygnij, czy poniższe stwierdzenia są prawdziwe, czy fałszywe.

Stwierdzenie	Prawda	Fałsz
Uzyskane odpowiedzi świadczą o niewielkiej roli rodziny jako źródła życiowych autorytetów.	☐	☐
Odpowiedzi respondentów sugerują, że w Polsce dominuje kultura prefiguratywna.	☐	☐
Mniej niż 1/5 badanych za wzór uznaje osoby zbliżone do nich ze względu na wiek.	☐	☐

Ćwiczenie 7

Zapoznaj się z danymi z tabeli i wykonaj zadanie.

Wskaż nie więcej niż dwie osoby:	matka	ojciec	rodzeństwo	przyjaciele	mój chłopak,moja dziewczyna	ko
z którymi najchętniej spędzasz czas wolny	24	10	18	57	40	15
z którymi najchętniej dyskutujesz, rozmawiasz	31	16	14	57	29	18
na których uznaniu najbardziej ci zależy	57	42	8	21	27	6
na które przede wszystkim możesz liczyć w trudnych chwilach	59	29	13	34	30	3

Źródło: *Młodzież 2018. Raport Centrum Badania Opinii Społecznej i Krajowego Biura ds. Przeciwdziałania Narkomanii*, red. Magdalena Gwiazda, Mirosława Grabowska, Warszawa 2019.

Na podstawie analizy danych statystycznych dotyczących „znaczących innych” dla współczesnej młodzieży, uzasadnij, przywołując odpowiednie dane liczbowe, że wyniki tego badania świadczą o występowaniu zarówno elementów kultury postfiguracywnej, jak i kofiguracywnej w polskim społeczeństwie.

Materiał źródłowy do ćwiczeń nr 6–8.

” Dagny Kurdwanowska

Emigracja dała mi siłę i niezależność

Fragmety wywiadu z Katarzyną Tubylewicz, polską pisarką i tłumaczką, od kilkunastu lat mieszkającą w Szwecji.

Moje życie tak się ułożyło, że żyjąc w Szwecji, nigdy nie straciłam bliskiego kontaktu z Polską (...), natomiast moje codzienne uczestniczenie w innej niż polska kulturze (...) powoduje, że wyraźniej widzę to, co dla Polski czy społeczeństwa polskiego jest charakterystyczne. Na pewno nabrałam dystansu do różnych przekonań o charakterze grupowym, co do których ludzie miewają czasem wyobrażenie, że są to ich poglądy indywidualne. W tym sensie mam zresztą taki sam dystans do Szwecji, myślę, że taki jest los ludzi dwukulturowych, a ja się taką osobą stałam.

Emigracja stała się dla mnie przede wszystkim otwarciem wielu nowych drzwi i wejściem w nowy język. *Wittgenstein* napisał „Granice mojego języka oznaczają granice mojego świata”, więc można powiedzieć, że zyskałam kolejny świat. To dzięki wyjazdowi do Szwecji zaczęłam przekładać szwedzką literaturę i to w Szwecji napisałam moją pierwszą powieść (...).

Zawsze powtarzam, że na emigracji najlepiej czują się pracownicy indywidualiści. Pracowici, bo żeby zmniejszyć poczucie samotności, trzeba przede wszystkim naprawdę dobrze nauczyć się języka, a potem rozpracować różne kody kulturowe. Indywidualiści, bo będąc imigrantem, jest się zawsze osobą, która ma inne wspomnienia z dzieciństwa niż znajomi i przyjaciele w nowym kraju, być może trochę inną wrażliwość, doświadczenia i tak dalej. Sama jestem pracowitą indywidualistką i nigdy nie czułam silnego związku z grupami. Z tych przyczyn moje zderzenie z emigracją było dość miękkie (...).

Banalne zdanie, że podróże kształcą, ma w sobie wiele prawdy. Jeśli ma się otwartą głowę, każdy wyjazd, także ten dłuższy, jest wielką szkołą życia i poszerzeniem horyzontów, a więc niesie ze sobą wielką wartość (...). Co dała [mi] emigracja? Nowy język, a z nim nowe spojrzenie na świat, możliwość czerpania inspiracji z dwóch krajów, siłę i niezależność myślenia. Lubię w Szwecji pełen szacunku stosunek do dzieci, więc cieszę się, że mój syn chodzi do szwedzkiej szkoły. Sama nie mam najlepszych wspomnień z polskiej, bo uważam, że panują w niej do dziś stosunki feudalne.

Źródło: Dagny Kurdwanowska, *Emigracja dała mi siłę i niezależność*, 30.10.2016 r., dostępny w internecie: sukcespisanyzminka.pl [dostęp 17.04.2020 r.].

Ćwiczenie 8

Przedstaw, jak można rozumieć słowa pisarki o tym, że emigracja stała się dla niej „otwarcie wielu nowych drzwi”.

Ćwiczenie 9

Wyjaśnij, dlaczego na emigracji najlepiej czują się „pracowici indywidualiści”.

Ćwiczenie 10

Rozstrzygnij, który system szkolnictwa zdaniem pisarki ma bardziej prefiguratywny charakter. Uzasadnij swoją odpowiedź, odwołując się do tekstu źródłowego.

Rozstrzygnięcie:

Uzasadnienie:

Dla nauczyciela

Autorka: Anna Rabiega

Przedmiot: wiedza o społeczeństwie

Temat: Kultury postfiguratywne, kofiguratywne i prefiguratywne

Grupa docelowa: III etap edukacyjny, liceum, technikum, zakres rozszerzony

Podstawa programowa:

Zakres rozszerzony

II. Różnorodność kulturowa.

Uczeń:

3) porównuje modele socjalizacji charakterystyczne dla własnej grupy wiekowej i pokolenia rodziców; wyjaśnia zjawisko socjalizacji odwróconej.

Kształtowane kompetencje kluczowe:

- kompetencje w zakresie rozumienia i tworzenia informacji,
- kompetencje cyfrowe,
- kompetencje osobiste, społeczne i w zakresie umiejętności uczenia się,
- kompetencje obywatelskie.

Cele operacyjne:

Uczeń:

- wyjaśnia kryteria i powody wyróżnienia kultur postfiguracywnych, kofiguracywnych i prefiguracywnych,
- charakteryzuje każdy z tych typów kultur,
- rozważa współczesne znaczenie rozróżnienia kultur dokonanego przez Margaret Mead.

Strategie nauczania:

- konstruktywizm,
- konektywizm.

Metody i techniki nauczania:

- analiza materiałów źródłowych,
- rozwiązywanie ćwiczeń interaktywnych,
- burza mózgów.

Formy zajęć:

- praca indywidualna,
- praca w parach,
- praca całego zespołu klasowego.

Środki dydaktyczne:

- komputery z głośnikami i dostępem do internetu, słuchawki,
- zasoby multimedialne zawarte w e-materiale,
- tablica interaktywna/tablica, pisak/kreda.

Przebieg zajęć:

Faza wstępna

1. Nauczyciel przeprowadza burzę mózgów, zadając klasie pytanie o to, od kogo się uczymy.

Faza realizacyjna

1. Uczniowie zapoznają się z pytaniami do audiobooka. Następnie słuchają nagrania i notują odpowiedzi. Po wysłuchaniu nagrania chętni/wybrani uczniowie podają swoje odpowiedzi. W razie potrzeby nagrania można wysłuchać dwukrotnie.

2. Uczniowie w parach rozwiązują ćwiczenia interaktywne. Chętni/wybrani uczniowie przedstawiają swoje rozwiązania, pozostali weryfikują ich poprawność.

Faza podsumowująca

1. Uczniowie dyskutują na temat tego, do czego możemy współcześnie wykorzystać przemyslenia Margaret Mead na temat rodzajów kultur.

Praca domowa:

Rozważ wady i zalety każdego z trzech typów kultur wyróżnionych przez Margaret Mead.

Materiały pomocnicze:

- Ewa Kurek, *Prefiguratywne zachowania kulturowe w rodzinie współczesnej*, „Pedagogika Rodziny”, nr 3(1)/2017, s. 215–230.
- Robert Piotr Juskowiak, *Recenzja książki Margaret Mead Kultura i tożsamość – studium dystansu międzypokoleniowego*, profesor.pl, 23.06.2015.
- Margaret Mead, *Kultura i tożsamość. Studium dystansu międzypokoleniowego. Seria: Biblioteka socjologiczna*, tłum. Jacek Hołówka, Warszawa 2000.
- Fundacja Republikańska, *Integracja II i III pokolenia imigrantów – jak enklawy imigranckie wpływają na integrację?*, fundacjarepublikanska.org, 7.03.2019.

- PAP, *Polka wydała książkę ilustrującą życie na emigracji*, kultura.onet.pl, 2.05.2016.
- Malwina Wapińska, „*Gdziekolwiek mnie rzucisz. Wyspa Man i Polacy. Historia splątania*” Dionisosa Sturisa: *jak najdalej od Polski [RECENZJA]*, onet.pl, 2.02.2015.

Wskazówki metodyczne opisujące różne zastosowania multimedium:

Uczniowie mogą wykorzystać audiobook do przygotowania scenek obrazujących różne typy kultur oraz związanych z nimi szans i problemów.